

BESKRIVELSER AV GOD PRAKSIS FOR PPT

INNHOOLD

Barn har prosessuelle rettigheter etter barnekonvensjonen
Beskrivelser av god praksis

Individrettet arbeid

- Gjøre det klokt når foreldre/skoler/barnehager ber PPT om hjelp
- Gjøre det trygt i starten av første prat
- Trygg start på første og senere prater
- Trygg deling av informasjon fra eller om barnet
- Skrive i samarbeid med barnet
- Trygge og nyttige møter
- Lage trygge sakkyndige vurderinger
- Sende barn trygt til andre tjenester

Systemrettet arbeid

- Synlig PPT
- Gi veiledning til skoler og barnehager
- Hjelp til med lærings- og klassemiljøet
- Besøk i klassen/barnehagen for å følge med på barna/en voksen

Begreper

Barn = barn 0-18 år (FNs barnekonvensjon) med alle slags smerteuttrykk, symptomer eller diagnoser

Voksen = alle voksne som jobber i PPT, uansett utdanning eller yrke

Trygghetsperson = en person barnet er trygg på og selv har valgt (f.eks lærer på skolen, rådgiver, venn, trener osv, i tillegg til foreldre)

Barn har prosessuelle rettigheter

Barns rettigheter i barnekonvensjonen gjelder for alle barn opp til 18 år. De gjelder for alle handlinger og avgjørelser som angår barn.

Barnekonvensjonen har siden 2003 vært en del av norsk lov gjennom menneskerettighetsloven. Grunnloven, EMK og barnekonvensjonen går foran annen lovgivning. Det betyr at norske særlover skal forstås og tolkes i lys av barns menneskerettigheter. De generelle hovedprinsippene i barnekonvensjonen står også i Grunnloven § 104. Barn er også omfattet av de generelle menneskerettighetsbestemmelsen i blant annet den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK).

Barnekonvensjonen gir barn noen prosessuelle rettigheter.

Alle handlinger og avgjørelser overfor barn skal som utgangspunkt alltid ta hensyn til hva som er til barnets beste.

Eksempler på handlinger og avgjørelser overfor barn

- når det skal vurderes om det skal gis ekstra hjelp
- når det skal bestemmes om informasjon skal deles
- når noe om barnet skal skrives ned
- når barn skal henvises til en annen tjeneste
- når voksne vurderer å ha et møte om et barn
- når det skal skrives sakkyndig vurdering
- når det skal bestemmes om et barn skal få ekstrahjelp
- når det skal bestemmes om hjelp skal avsluttes

Før barnets beste kan vurderes må disse rettighetene sikres:

1. Barnets rett til å få informasjon,
2. Barnets rett til å uttale seg fritt, og
3. Barnets rett til respekt for privatliv.

Barns prosessuelle rettigheter må forstås og ivaretas i sammenheng. Man må tenke på barnets beste som målet, og de tre øvrige rettighetene som fremgangsmåter og nødvendige komponenter for å nå dette målet. Rettighetene er ikke tilstrekkelige hver for seg - de er avhengige av hverandre for å ivareta barn på best mulig måte.

Når det skal foretas en handling/avgjørelse som berører barn, utløses en plikt til å sikre barns prosessuelle rettigheter. De gir ikke barn krav på en bestemt type tjeneste, handling eller avgjørelse, men er avgjørende for hvordan man skal gå frem før man skal ta avgjørelser eller handlinger som berører barn. Dette gjelder undersøkelser, fremgangsmåter, beslutninger og avgjørelser som berører barn.

Beskrivelser av god praksis

INDIVIDRETTET ARBEID

Gjøre det klokt når foreldre/skoler/barnehager ber PPT om hjelp

Den voksne snakker med foreldre/skolen/barnehagen om:

- At den voksne i PPT ønsker å snakke med barnet selv, for at barnet skal kunne si hva som er viktig for seg. Og at dette må gjøres før den voksne kan avgjøre om PPT kan hjelpe eller ikke.
- At den voksne i PPT tar utgangspunkt i barnets ønsker i avgjørelsen om PPT skal hjelpe barnet eller ikke.

Så langt det er mulig, drøfter ikke PPT informasjon om barnet med foreldre eller andre, før PPT har snakket direkte med barnet.

Prat alene med barnet

Den voksne gjør dette:

- Forteller at de har blitt tatt kontakt med, av hvem og hva de har fått vite
- Forteller om hva den voksne har fortalt til den som tok kontakt
- Forteller om hva PPT kan hjelpe med og hvem som jobber der
- Forteller om hvem som kan få vite hva barnet forteller
- Spør barnet om barnets tanker om å få hjelp av PPT

Gjøre det trygt i starten av første prat

Den voksne gjør dette:

- Forteller litt om seg selv som person, hva PPT kan hjelpe med og om de ulike mulighetene for hjelp
- Forteller hvorfor PPT vil snakke med barnet, hvis barnet ikke selv har tatt kontakt
- Forteller at det er viktig at barnet får snakke med noen i PPT som det er trygg på, så langt det er mulig for PPT å få til
- Forteller at barnet kan ha med seg en person barnet er trygg på, hvis barnet ønsker det
- Forteller at barnet selv kan velge hvor det skal snakke med PPT, så langt det er mulig (f.eks. gåtur, park, kafe, koselig kontor)

Trygg start på første og senere prater

Den voksne gjør dette:

- Snakker med barnet alene, evt. med barnets trygghetsperson hvis barnet ønsker det
- Snakker med barnet på et sted som barnet synes er trygt
- Deler det med barnet hvis den voksne har fått vite eller lest noe om barnet og spør barnet hva det tenker om det
- Forteller at ingenting av det barnet sier i praten, deles videre til andre uten at barnet får vite og si hva det tenker om det
- Forteller at noe av det som blir snakket om i praten blir skrevet ned, men at barnet får vite hva som er skrevet og får si hva det tenker om det, før det lagres i noe system der andre kan se det

Trygg deling av informasjon fra eller om barnet

Den voksne gjør dette:

- Forteller hva den vurderer å si videre, til hvem og hvorfor
- Spør hva barnet tenker om å dele
- Prøver å forstå hvorfor, hvis barnet ikke vil at det skal deles
- Forklarer det til barnet, hvis den voksne etter å snakket med barnet tenker at noe må deles
- Vurderer om deling kan vente, hvis barnet fortsatt ikke vil at noe skal deles
- Vurderer risikoen, ved at barnet f.eks kan miste tillit til en/flere voksne
- Tar utgangspunkt i barnets mening, når det skal bestemmes om det er nødvendig at noe skal deles og hva som er nødvendig at deles
- Tenker sammen med barnet hvordan delingen kan skje på tryggest mulig måte, hvis det bestemmes at noe skal deles: Hvem kan det deles til, når det kan deles, hvordan det kan deles

Den voksne kan f.eks stille disse spørsmålene:

- Hva tenker du om at jeg vil fortelle om dette videre?
- Hvorfor vil/vil du ikke at jeg forteller det videre?
- Hva tror du kan skje hvis foreldre/fagfolk får vite dette?
- Er det noe du ikke vil at jeg forteller videre?
- Hvorfor vil du ikke at jeg forteller det videre?
- Er det noen voksne du tenker det er bedre at jeg forteller det til, eller noen voksne du tenker at jeg ikke skal fortelle det til?
- Vil du fortelle selv? Skal jeg fortelle det? Skal vi fortelle det sammen?

Skrive i samarbeid med barnet

Den voksne gjør dette:

- Forteller hva den vurderer å skrive, hvorfor og hvem som kan lese det
- Spør hva barnet tenker om det som skal skrives. Hvis barnet ikke vil at noe skal skrives, spør den voksne og prøver å forstå hvorfor
- Tar barnets mening på alvor og vurderer hvilke konsekvenser det kan ha å skrive noe selv om barnet ikke vil. At barnet kan miste tillit til en/flere voksne blir med i denne vurderingen
- Prøver å finne ut sammen med barnet om det er en måte å skrive på som kjennes tryggere: bare skrive noe, skrive på en annen måte, vente med å skrive det
- Får tydelig frem det barnet har sagt, og skiller tydelig mellom det barnet har sagt og det den voksne mener i det som skrives

Trygge og nyttige møter

Planlegge møtet

- Forteller om at det skal være møte, hvorfor, hva det skal handle om, hvilke voksne det er tenkt at skal være der
- Spør om hva barnet tenker om et sånt møte. Hvis barnet ikke vil at møtet skal gjennomføres, prøver den voksne å finne ut hvorfor
- Tar utgangspunkt i barnets mening, når det skal bestemmes om møtet skal gjennomføres eller ikke
- Spør om det kjennes trygt med de voksne som skal være med på møtet eller om det kjennes utrygt med noen av dem
- Spør barnet om det er noen andre voksne det ønsker skal være der, for at det skal bli tryggere
- Avtaler med barnet hva det er greit å snakke om i møte og hva det ikke er greit å snakke om
- Planlegger sammen med barnet om det er lurt å lage et tegn el. som barnet kan vise for å pause/stoppe møtet (f.eks dytte i armen til den voksne, tegne et kryss på et ark eller noe annet som kjennes trygt)

Gjennomføring av møtet

- Passer på at bare de voksne som det er avtalt at skal være på møtet er der, og at bare det som er avtalt med barnet, snakkes om. Hvis noe kommer opp underveis, sjekkes dette av med barnet, før det snakkes om.
- Tar ansvar for å pause eller avslutte møtet, hvis barnet viser tegnet som er avtalt for dette.
- Forklarer hva det er tenkt skal skrives i referat og hvem som senere kan lese det. Spør barnet om det som er tenkt skrevet, om det er noe det mener ikke skal skrives og om noe annet bør være med. Barnets mening om hva som skrives i referat er viktig i beslutningen om hva som skal skrives i referatet.

Lage trygge sakkyndige vurderinger

Den voksne gjør dette:

- Forteller at PPT skal vurdere, forteller hva en sakkyndig vurdering er, hva den brukes til, hva som skal stå i den og hvem som kan lese den
- Lar barnet si hva det tenker om at det skal lages en sakkyndig vurdering
Prøver å finne ut hvorfor, hvis barnet ikke vil at det skal lages
- Tar utgangspunkt i barnets ønsker, når det skal bestemmes om det skal lages sakkyndig vurdering eller ikke
- Forteller barnet om de ulike mulighetene for hjelp, hvis en sakkyndig vurdering skal lages. Spør barnet hva det ønsker, og hva barnet tenker bør stå i den - og om det er noe barnet evt tenker ikke skal stå
- Forteller hva du tenker bør stå, og spør barnet hva det tenker om det
- Prøver å finne ut hvorfor hvis det er noe barnet ikke vil skal stå i sakkyndig vurdering
- Følger så langt det er mulig, barnets ønsker om hva som skal stå i den
- Vurderer også hvilke konsekvenser det kan ha for barnet hvis noe det ikke ønsker blir stående i sakkyndig vurdering (f.eks at barnet må ha en type ekstrahjelp som det ikke ønsker)
- Forteller barnet hva som er tenkt å stå i den og hvorfor. Spør barnet hva det tenker om dette. Justere den så langt det er mulig
- Forteller barnet hva som står i den sakkyndige vurderingen

Sende barn trygt til andre tjenester

Den voksne gjør dette:

- Forteller at den vurderer å sende barnet til en annen tjeneste, hva den andre tjenesten kan hjelpe med og hvorfor den tenker sånn
- Spør barnet hva den tenker om å sendes til en annen tjeneste
- Prøver å forstå hvorfor hvis barnet ikke vil sendes videre
- Tenker sammen med barnet om det kan gjøres på en tryggere måte, f.eks ved å ringe tjenesten sammen, for å høre hva de kan hjelpe med
- Tenker nøye over konsekvensene av å henvise, hvis barnet fortsatt ikke vil, før den bestemmer
- Vurderer om henvisning kan vente og hvilke konsekvenser det å miste tillit kan få
- Tar utgangspunkt i barnets mening når det skal bestemmes om barnet skal henvises
- Skriver tydelig at dette er den voksnes mening, hvis den voksne vil skrive noe som barnet ikke kjenner igjen eller er enig, i henvisningen

SYSTEMRETTET ARBEID

Synlig PPT

Den voksne gjør dette:

- Har synlig informasjon på skoler og andre steder der barn er
- Besøker skoleklasser/barnehager for å fortelle hva PPT er, hvem de voksne der er og hva de kan hjelpe med
- Lager en kort film som kan vises i klasser/barnehager der voksne i PPT forteller litt om seg selv og hva PPT kan hjelpe med. Kan være et alternativ til besøk, der det ikke er mulig

Gi veiledning til skoler og barnehager

Prat med den som ber om veiledning

- Forteller at den voksne ikke kan avgjøre om den skal gi veiledning eller ikke, før den har snakket med barna i klassen/barnehagen.
- Forteller at den voksne ønsker å få innspill fra barna i klassen/barnehagen, for å høre hva de tenker om veiledning til voksne der

Prat med klassen

Den voksne gjør dette:

- Forteller litt om seg selv som person og hvorfor den voksne er på besøk
- Ber voksne som ikke skal delta i opplegget, forlate klassen/barnehagen, for å sikre at barna kan snakke ærlig
- Forklarer hva veiledningen er og hva det kan brukes til
- Spør barna om de ønsker at voksne i klassen/barnehagen skal få veiledning, evt om hva og hvorfor de ønsker som de gjør (f.eks. på lapper eller mentimeter som ikke vises)
- Spør barna om hvordan veiledning kan gjøres på en måte som barna synes er trygg
- Følger barnas ønsker så langt det er mulig, for å bestemme om veiledning skal gjennomføres og innholdet i den

Den voksne kan f.eks. stille disse spørsmålene

- Er det noe den voksne kan bli bedre på?
- Hvis ja, hva kan det være?
- Hvorfor tenker dere det kan hjelpe?
- Hvordan kan den voksne bli bedre på det, har dere noen tips?
- Er det noe som er viktig at den voksne får vite, fra dere i klassen?
- Hvordan kan vi gi veiledning til den voksne, på en måte som dere synes er trygg og som ikke blir dum eller rar for dere?

Hjelp til med lærings- og klassemiljøet

Den voksne gjør dette:

- Forteller litt om seg, hvorfor den er der og hva den kan hjelpe med
- Spør hva barna i klassen/barnehagen tenker må til for at miljøet skal bli bedre og hvordan de kan lære best mulig (f.eks. på lapper eller mentimeter som ikke vises)
- Lager en plan for dette, i samarbeid med barna
- Avtaler når og hvordan barna kan gi tilbakemelding på det som er tenkt

Den voksne kan f.eks stille disse spørsmålene

- Hva må til for at dere skal ha det fint sammen i klassen/barnehagen?
- Er det noen ting som gjør at det er trygt her / ikke så trygt? Hva er det?
- Hvordan blir det trygt å være sammen med de andre barna her?
- Når lærer dere bra? Og når lærer dere ikke så bra?
- Er det noe som dere barn kan gjøre annerledes, for å gjøre det tryggere?
- Er det noe de voksne kan gjøre annerledes, for å gjøre det tryggere her?

Besøk i klassen/barnehagen for å følge med på barna/en voksen

Den voksne gjør dette:

- Forteller litt om seg selv (f.eks hva som gjør dem glad, liker å gjøre), hva PPT er og hvorfor den voksne er på besøk
- Forklarer hva besøket går ut på og spør hva barna tenker om å få besøk
- Følger barnas ønsker når det skal bestemmes om de skal besøke skolen og hvordan dette skal gjøres, så langt det er mulig
- Forteller hva som er bestemt og spør hva barna hva tenker om dette
- Spør barna hvordan de tenker at besøket kan gjøres på en tryggest mulig måte, og følger det så langt det er mulig

På slutten av besøket gjør den voksne dette

- Forteller barna hva den har tenkt mens den er på besøk
- Spør hva barna tenker om det den har sett på besøket (kan være på lapper eller mentimeter som ikke vises)
- Spør barna hva de tenker skal til for at det skal bli bedre i klassen/barnehagen, og hvordan de tenker at den voksne i klassen/barnehagen kan bli en tryggest mulig voksen for dem (se beskrivelsen "Gi veiledning til skoler og barnehager")

Den voksne kan f.eks stille disse spørsmålene

- Er det noe jeg har sett, som dere tenker jeg har misforstått eller må vite litt mer om for å forstå bedre?
- Er det noe jeg ikke har sett, som jeg kanskje burde vite om hvordan det kjennes å være her?